

Better Cotton P&C V3.0 - Лоиҳаи машваратҳои ҷамъиятӣ

Мундариҷа

Better Cotton P&C V3.0 - Лоиҳаи машварати ҷамъиятӣ	1
Дар бораи ин лоиҳа ва таҳрири P&C	3
Принсипи 1: Идоракунии	6
КРИТЕРИЯИ 1.1 - Истеҳсолкунанда фаъолияти худро ба таври дақиқ, муассир ва фарогир идора мекунад.	6
КРИТЕРИЯИ 1.2 - Истеҳсолкунанда системаи муассир ва мувофиқи идоракунии маълумотро барои раванди қабули қарорҳои беҳтар истифода мебарад.	6
КРИТЕРИЯИ 1.3 - Истеҳсолкунанда ба системаи такмилдиҳии муттасил дар минтақаҳои муҳими маҳаллӣ афзалият медиҳад.	7
КРИТЕРИЯИ 1.4 – Истеҳсолкунанда як усули муассир, мувофиқи маҳаллӣ ва дар асоси эҳтиёҷот эҷоди иқтидорро барои тамоми кормандон, деҳқонон ва коргарони худ татбиқ мекунад.	7
КРИТЕРИЯИ 1.5 – Истеҳсолкунанда иштироки бештар ва эътирофи занонро дастгирӣ мекунад.	8
КРИТЕРИЯИ 1.6 - Истеҳсолкунанда барои ҳалли масъалаҳои устувории минтақаӣ ба амалиёти муштарак машғул аст.	8
КРИТЕРИЯИ 1.7 - Истеҳсолкунанда зарурати чораҳои таъхирнопазирро ба назар гирифта, чораҳои қоҳиш додани тағирёбии иқлим ва мутобиқшавиро амалӣ мекунад.	8
Принсипи 2: Захираҳои табиӣ	9
КРИТЕРИЯИ 2.1 - Деҳқонон арзиши захираҳои табииро дарк мекунанд ва чӣ тавр муҳофизат намудани онҳоро медонанд.	9
КРИТЕРИЯИ 2.2 - Саломатии хок тавассути таҷрибаҳои кишоварзӣ, ки хосиятҳои физикӣ, химиявӣ ва биологӣ ҳокро ҳифз ва мустаҳкам мекунанд, беҳтар карда мешавад.	9
КРИТЕРИЯИ 2.3 - Сифат ва дастрасии об тавассути амалияҳои, ки истеҳсоли зироатҳоро афзоиш медиҳанд ва партовҳо, эрозия ва шуршавиро кам мекунанд, оптимизатсия карда мешавад.	10
КРИТЕРИЯИ 2.4 - Гуногунии биологӣ ва муҳити зисти табиӣ дар хоҷагӣ ва атрофи он ҳифз ва такмил дода мешаванд.	10
КРИТЕРИЯИ 2.5 - Экосистемаҳои табиӣ ва НСҶ ҳифз, нигоҳдорӣ ва такмил дода мешаванд.	10
Принсипи 3: Ҳифзи зироат	12

КРИТЕРИЯИ 3.1 - Истеҳсолкунанда кафолат медиҳад, ки Муборизаи интегратсионӣ ба ҳашароти зараррасон қисми ҷудонашавандаи идоракунии истеҳсолкунандагон ва амалияҳо мебошад.	12
КРИТЕРИЯИ 3.2 - Пеститсидҳои истифодашуда ба қайд гирифта шудаанд ва ба таври мувофиқ тамғагузорӣ карда мешаванд.	13
КРИТЕРИЯИ 3.3 - Истеҳсолкунанда ӯҳдадор аст, ки истифодаи пеститсидҳои хеле хатарнокро ба ҳадди ақал расонад.	13
КРИТЕРИЯИ 3.4 - Хатарҳои экологии пеститсидҳои хеле хатарнок арзёбӣ ва коҳиш дода мешаванд.	14
КРИТЕРИЯИ 3.5 - Пестисидҳо бехатар коркард ва нигоҳ дошта мешаванд.	14

Принсипи 4: Сифати нахи 16

КРИТЕРИЯИ 4.1 - Таҷрибаҳои кишоварзӣ (пеш, дар вақти ҷамъоварӣ ва баъд аз ҷамъоварии ҳосил) кафолат медиҳанд, ки сифати нах ҳифз ва баланд бардошта шавад.	16
--	----

Принсипи 5: Кори шоиста 17

КРИТЕРИЯИ 5.1 - Истеҳсолкунанда дорои системаи муассир барои муайян кардан ва ҳалли хатарҳо ва ҳодисаҳои нақзи ҳуқуқи меҳнат мебошад.	17
КРИТЕРИЯИ 5.2 - Деҳқонон ва коргарон аз ҳуқуқҳои меҳнатии худ огоҳанд.	17
КРИТЕРИЯИ 5.3 - Ҳуқуқҳои кӯдакон ва коргарони ҷавон ҳифз карда мешаванд.	17
КРИТЕРИЯИ 5.4 - Меҳнати маҷбурӣ ё ҳатмӣ, аз ҷумла меҳнати маҷбурӣ ё хариду фурӯши одамон вучуд надорад.	18
КРИТЕРИЯИ 5.5 - Коргарон ба озодии иттиҳодияҳо ва шартномаҳои коллективӣ ҳуқуқ доранд.	18
КРИТЕРИЯИ 5.6 - Дар қабул ё муносибат бо коргарон таъбиз вучуд надорад.	19
КРИТЕРИЯИ 5.7 - Ба коргарон на камтар аз ҳадди ақали музди меҳнат пардохт карда мешавад.	19
КРИТЕРИЯИ 5.8 - Саломатӣ ва бехатарии коргарон ҳифз карда мешаванд.	19
КРИТЕРИЯИ 5.9 -Кормандон метавонанд нигарониҳои худро ба таври бехатар баён кунанд ва қурбониёни қонуншиканиии меҳнат метавонанд ба чораҳои зарурӣ дастрасӣ пайдо кунанд.	20
КРИТЕРИЯИ 5.10 - Коргарон шартномаҳои аник ва мизочон доранд.	20

Принсипи 6: Воситаҳои зиндагӣ 21

КРИТЕРИЯИ 6.1 - Масъалаҳои асосии таъмини рӯзгори деҳқонон, инчунин имкониятҳои ҳалли онҳо муайян ва амалӣ карда мешаванд.	21
КРИТЕРИЯИ 6.2 - Афзоиши манфиатҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ тавассути ташкил ва амалиёти муштарак.	21

Дар бораи ин Лоиҳа ва Таҳрири Р&С

Ин ҳуҷҷат лоиҳаи Р&С аз нав дида баромадашуда мебошад, ки барои машваратҳои ҷамъияти дар моҳҳои август ва сентябри соли 2022 пешниҳод карда мешавад. Он ҳамчун як қисми раванди баррасии Р&С ва дар асоси як қатор машваратҳои аввалия бо гурӯҳҳои дахлдори манфиатдор таҳия шудааст. Тағйироти минбаъда ба лоиҳа дар асоси пешниҳоди машваратҳои ҷамъияти ворид карда мешавад. Интизор меравад, ки Р&С V3.0 дар нимаи аввали соли 2023 ба кор андохта шавад ва пас аз он соли гузариш ба фурӯш бароварда шавад ва аз мавсими 2024-25 пурра эътибор пайдо кунад. Барои маълумоти иловагӣ дар бораи асос, раванд ва идоракунии бознигарӣ нигаред: <https://bettercotton.org/better-cotton-principles-and-criteria-revision/>

Шарҳи умумӣ дар бораи Р&С пешниҳодшуда

Чӣ тавр Р&С бо стратегияи Better Cotton 2030 алоқаманд аст

Стратегияи 2030 самти нақшаи даҳсолаи моро барои беҳтар кардани пахта барои муҳити зист, кишоварзоне, ки онро истеҳсол мекунанд ва барои ҳамаи онҳое, ки дар ояндаи ин соҳа саҳм доранд, муайян мекунад. Р&С талаботҳои глобалиро муайян мекунад, ки ҳамаи Истеҳсолкунандагон бояд барои гирифтани иҷозатнома барои фурӯши "Пахтаи беҳтар" ҷавобгӯ бошанд. Р&С аз нав дида баромадашуда барои таъмини он кӯмак мекунад, ки талаботҳои иҷозатномадиҳӣ кӯшишҳоро ба соҳаҳои равона кунанд, ки беҳбудии устувори устуворро дар сатҳи саҳро таъмин мекунанд. Ҳамин тавр, он як омилӣ калидӣ барои Better Cotton барои расидан ба стратегияи шӯҳратпарастии худ то соли 2030 ва ҳадафҳо ва ҳадафҳои марбут ба он мебошад.

Уҳдадорӣ ба фарогирии иҷтимоӣ

Дар саросари Р&С ва ҳар вақте ки деҳқонон ё коргарон ёдовар мешаванд, ба ин шахсони дорои ҳама миллатҳо, сарфи назар аз хувияти гендерӣ, хусусиятҳои ҷинсӣ, тамоюли ҷинсӣ, синну сол, миллат, этники, забон, нажод, синф, каста, пайдоиши иҷтимоӣ, дин, эътиқод, саломатӣ, мансубияти сиёсӣ, ақидаҳои сиёсӣ, оилавӣ ё ягон ҳолати дигар дар бар мегирад. Интизор меравад, ки Истеҳсолкунандагони беҳтари пахта махсусан иштирок ва фарогирии ҳамаи гурӯҳҳои осебпазирро баррасӣ кунанд.

Гендер дар наворбардории Р&С

Better Cotton аҳамияти баробарии гендерӣ ва иштироки пурраи занонро на танҳо дар нақшҳои истеҳсоли, балки дар роҳбарӣ ва қабули қарорҳо барои расидан ба стратегияи соли 2030 эътироф мекунад. Р&С дар якҷоягӣ бо дигар рӯкҳои Системаи стандартии беҳтари пахта кор карда, ба ҳадафҳои марбут ба гендерӣ барои соли 2030 саҳм гузошта, саъй мекунад, ки омилӣ гендериро ба ҳамаи Принципиҳои бештар ворид кунад. Меъёри алоҳидае, ки дар Принципиҳои идоракунӣ илова карда шудааст, ҳадафи он аст, ки фарогирии гендерӣ ва иштирок ҳамчун як қисми тамоми фаъолиятҳои истеҳсолкунанда баррасӣ карда шаванд. Он инчунин талаб мекунад, ки масъалаҳои марбут ба гендер муайян карда шаванд, назорат карда шаванд ва барои ҳалли онҳо чораҳои дахлдор андешида шаванд. Ҳамчун як қисми талаботи ҷамъовари маълумот Р&С инчунин ҷамъоварӣ ба таври тақсимшудаи маълумот ва ба қайд гирифтани ҳамаи аъзоёни хонаводаро ҳамчун иштирокчиёни беҳтари пахта талаб мекунад. Ин заминаи асосиро барои амалҳои минбаъда муқаррар мекунад ва нуқтаи асосии воридшавиро барои баланд бардоштани иштироки занон дар дигар фаъолиятҳои беҳтари пахта таъмин хоҳад кард.

Тағйирёбии иқлим дар Р&С аз нав дида баромадашуда

Better Cotton таъхиринопазирӣ ҳалли масъалаҳои тағйирёбии иқлимро дар соҳаи кишоварзӣ эътироф мекунад. Р&С аз нав дида баромадашуда ба Принципиҳои менеҷмент як меъёри мушаххаси амали иқлимро илова мекунад, ки ҳадафи он барои ҳамаи деҳқонон фаҳмидан, баррасӣ ва ҳалли таъсири тағйирёбии иқлим дар тамоми фаъолиятҳои онҳо мебошад. Мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим ва чораҳои коҳиш додани таъсири он дар ҳамаи Принципиҳои ба назар гирифта мешаванд ва нишондиҳандаҳои дахлдор дар қадвали алоҳида дар замима оварда мешаванд.

Такмили доимӣ дар асоси P&C

Такмилдиҳии пайваста шартӣ асосии Better Cotton мебошад. Бо дарназардошти мушкилот бо равиши гузаштаи кор бо нишондиҳандаҳои "аслӣ" ва "беҳбудӣ", P&C аз нав дида баромадашуда пешниҳод мекунад, ки равишро барои таҳкими такмилдиҳии пайваста ба таври зерин мутобиқ созад.

- Аввалан, ба нишондиҳандаҳои асосӣ роъёи беҳбуд бахшида шудаанд. Гарчанде ки ҳама нишондиҳандаҳои дар P&C аз нав дида баромадашуда ҳоло "муҳим" ҳисобида мешаванд ва аз ин рӯ, ба литсензиякунӣ алоқаманданд, ҳоло бисёре аз нишондиҳандаҳо изҳоротро дар бар мегиранд, ба монанди "қадамҳо барои беҳтар кардани вақт...". Ин на танҳо имкон медиҳад, ки мушкилоти татбиқ ҳал карда шаванд, балки инчунин эътироф мекунад, ки Истеҳсолкунандагони гуногун аз нуқтаҳои гуногуни ибтидоӣ оғоз мекунанд ва ҳамзамон аз ҳамаи Истеҳсолкунандагон талаб мекунанд, ки пайваста ба ҳадафи асосӣ кор кунанд.
- Дуюм, ҳамчун як қисми Принципи идоракунии, истеҳсолкунандагон бояд авлабиятҳои устувориро барои такмили пайваста муайян кунанд, ки барои онҳо мувофиқ ва таъхирнопазиранд ва барои кор кардан ба ин ҳадафҳо чораҳо андешанд. Ҳам муайян кардани самтҳои афзалиятнок барои такмили доимӣ ва ҳам татбиқи воқеии қадамҳо барои ноил шудан ба онҳо арзёбӣ ва барои мувофиқат ба P&C мувофиқанд. Роҳнамо оид ба ҷи гуна муайян кардани афзалиятҳои дахлдори такмилдиҳии доимӣ пешниҳод карда мешавад.

Миқёс ва татбиқ

P&C талаботҳои муқаррар мекунад, ки бояд дар сатҳи хоҷагиҳо риоя карда шаванд, то барои гирифтани иҷозатномаи беҳтари пахта мувофиқ бошанд.

Гарчанде ки талаботҳо барои татбиқ дар сатҳи ҷаҳонӣ ба қадри кофӣ васеъ нигоҳ дошта мешаванд, онҳо бо роҳнамоии маҳаллӣ барои рафъи фарқиятҳои назарраси байни минтақаҳои гуногуни пахтакорӣ ҳамроҳ карда мешаванд. Better Cotton инчунин барои фарқ кардани се категорияи андозаи хоҷагиҳо идома дорад, то фарқияти усулҳои истеҳсолот ва чараёнҳои кори онҳоро эътироф кунад (нигаред ба поён).

Ҳаҷми иҷозатномадиҳӣ дар минтақаҳои пахтакорӣ дохили хоҷагӣ ё воҳиди истеҳсолӣ мебошад. Бо вучуди ин, бисёр талаботҳо (ё роҳнамоии алоқаманд) ба амалияҳои кишоварзӣ васеътар татбиқ мешаванд ва Истеҳсолкунандагон ташвиқ карда мешаванд, ки онҳоро дар дигар зироатҳо дар ҳолати имконпазир баррасӣ кунанд. Дар ҳолатҳои зарурӣ, дастурҳои амалӣ ва ҳуҷҷатҳои кафолат инро дар сатҳи нишондиҳанда равшан мекунанд.

Масъулияти умумӣ барои таъмини мувофиқат бо P&C Better Cotton дар ихтиёри ташкилот(ҳо)-и дорандаи иҷозатнома боқӣ мемонад ва ҳамчун "истеҳсолкунанда" номида мешавад. Барои воҳидҳои истеҳсолӣ, ки якҷанд хоҷагиҳои хурд ё миёнаро дар як воҳиди литсензионӣ муттаҳид мекунанд, масъулият барои татбиқи нишондиҳандаҳои инфиродӣ дар тамоми P&C фарқ мекунад: Дар баъзе ҳолатҳо, масъулият дар доираи ҳайати роҳбарикунандаи Воҳиди истеҳсолӣ, дар баъзе мавридҳо, дар дохили фермерҳои алоҳида вогузор мешавад. Нишон додани «дараҷаи масъулият» дар сатри дуҷумлаи ҷадвал ҳадафи равшан кардани ин аст.

Дар бораи ҷи гуна хондани ҳуҷҷат

Принсипҳо, меъёрҳо ва нишондиҳандаҳо

Стандарти аз нав дида баромадашудаи сатҳи хоҷагиҳои Better Cotton корашро бо Принципиҳо, Меъёрҳо ва Нишондиҳандаҳо идома медиҳад. Принципиҳо соҳаҳои умумии устуворӣ мебошанд, Меъёрҳо зершартҳо дар доираи як принцип мебошанд ва Нишондиҳандаҳо талаботи воқеии сатҳи хоҷагиҳо мебошанд, ки бояд дар доираи ҳар як критерия иҷро карда шаванд.

Категорияҳои хоҷагии кишлоқ

Дар кунчи рости болои ҳар як нишондиҳанда аниқ нишон дода мешавад, ки нишондиҳандаи дахлдор ба кадом категория/хоҷагӣ дахл дорад.

- Хоҷагиҳои хурд (Ш): Деҳқононе, ки аз ҷиҳати сохтор ба меҳнати кироя вобаста нестанд ва андозаи хоҷагии онҳо аз 20 гектар пахта зиёд нест.
- Хоҷагиҳои миёна (МФ): Деҳқононе, ки аз ҷиҳати сохтор ба меҳнати кироя вобастаанд ва андозаи хоҷагашон аз 20 то 200 гектар пахта мебошад.
- Хоҷагиҳои калон (ФФ): Деҳқононе, ки майдони хоҷагашон зиёда аз 200 га пахта доранд ва ё истеҳсолоти механиконидашуда доранд ё аз ҷиҳати сохтор аз меҳнати доимии кироя вобастаанд.

Таърифи Истеҳсолкунанда

Истеҳсолкунанда воҳиди иҷозатномадиҳиро муайян мекунад ва метавонад ё воҳиди истеҳсолӣ (МБ) барои хоҷагиҳои хурд ё миёна) ё фермери инфиродӣ дар мавриди хоҷагиҳои калон бошад. Ҳар вақте ки Р&С "фермер"-ро зикр мекунад, ин маънои фермери воқеиро дорад.

Дарлаи масъулия

Ин нишондод дар сатри дуюм муайян мекунад, махсусан барои воҳидҳои истеҳсолкунанда - оё фермерҳои алоҳида ё Идораи истеҳсолкунандагон барои илҳои нишондиҳандаи дахлдор масъуланд.

Мақсад ва ёддоштҳои фаҳмондаиҳӣ

Мақсад дар сатри дуюм асос ва ҳадафи умумии нишондиҳандаро шарҳ медиҳад. Эзоҳҳои фаҳмондаиҳӣ маълумоти иловагиро оид ба татбиқ, таърифиҳои минбаъда ё шарҳҳои шабеҳ медиҳанд, ки барои беҳтар фаҳмидан ва арзёбии нишондиҳанда заруранд. Ҳам мақсад ва ҳам ёддоштҳои фаҳмондаиҳӣ пас аз машварати ҷамъиятӣ таҳия хоҳанд шуд.

Тағйирот ба версияи мавҷудии Р&С 2.1

Дар сутуни дуюм инчунин нишондиҳандаи сатҳи тағйирот ба Р&С V.2.1, ки ҳоло амал мекунад, мавҷуд аст. Ин маълумот танҳо ба хотири машварат дохил карда шудааст, аммо дар версияи ниҳонии Р&С V. 3.0-

- **Тағйирот вучуд надорад:** Маънои якхелаи нишондиҳанда, бо якхела ё танҳо каме тағйирот дар матн
- **Тағйироти ночиз:** Тағйироти ночизи маъно ё оқибатҳои ночиз ҳангоми татбиқ, яъне якчанд нишондиҳандаҳои ҷорӣ ба як ҷамъ оварда шудаанд; мӯҳлатҳои тасхеҳи татбиқ ва ғайра.
- **Тағйироти асосӣ:** Самтҳои мавзӯи якхела, вале тағйироти асосӣ ё оқибатҳои асосӣ дар татбиқ (масалан, тавассути нест кардан ё илова кардани унсурҳои нав)
- **Нав- такмилиҳӣ ба асли:** Нишондиҳандаи беҳбудӣ (мутобиқшуда ва) асли сохта шудааст
- **Нав:** Майдони мавзӯи ё нишондиҳандаи нав дохил карда шудааст

Дастур оид ба татбиқ ва маводи кафолат

Роҳнамои глобалӣ ва қавии маҳаллигардонидашудаи татбиқ бо Р&С аз нав дида баромадашуда ҳамроҳӣ хоҳад шуд, ки маълумоти иловагӣ, таҷрибаҳои хуб ва роҳнамоии мувофиқатро дар ҳолати зарурӣ дар бар мегирад. Маводҳои кафолат ва роҳнамо низ ислоҳ карда мешаванд.

Принципи 1: Идоракуни

КТЕРИТЕРИЯИ 1.1 - Истеҳсолкунанда фаъолияти худро ба таври дақиқ, муассир ва фарогир идора мекунад.

1.1.1

[SH - MF] Барои воҳиди истеҳсоли нақшаи возеҳ ва мувофиқи маҳалли таҳия ва амалӣ карда мешавад, ки:

- (i) Ҳама чорабиниҳои ба нақша гирифташуда, мӯҳлатҳо ва масъулиятҳо дар бар мегирад;
- (ii) Дар мавсим мунтазам нав карда мешавад;
- (iii) На камтар аз як маротиба дар як сол бо дарназардошти натиҷаҳои фаъолияти мониторинг баррасӣ карда мешавад.

1.1.2

[SH - MF] Нақшаи мониторинг барои чен кардани пешрафт ва фаҳмидани самаранокии фаъолияти Шӯъбаи истеҳсоли таҳия ва амалӣ карда мешавад. Нақшаи мониторинг:

- (i) Арзёбии ибтидоиро дар соли аввали иштирок (соли таъсис) ва арзёбии тақрорӣ нисбат ба ин нишондиҳандаи асосиро пеш аз ҳар давраи иҷозатномадиҳӣ дар бар мегирад;
- (ii) Хавфҳои риоя накардани талаботро муайян мекунад, кафолат медиҳад, маълумот дар сатҳи хоҷагиҳо таҳлил карда мешавад, маълумоти бадастомада ҳуҷҷатгузорӣ карда мешавад ва ба нақшаи чорабиниҳои 1.1.1 илова карда мешавад.

1.1.3

[SH - MF] Намунаи намоёндагӣ ва фарогир аз марду зан ва коргарон дар бораи афзалиятҳо ва ниёзҳои онҳо на камтар аз як маротиба дар як сол машварат карда мешавад. Натиҷаҳои асосии ин машварат ҳуҷҷатгузорӣ ва дар нақшаҳои фаъолият ва мониторинг ва муайян кардани афзалиятҳои ҳадафҳои тақмили доимӣ баррасӣ карда мешаванд.

1.1.4

[LF] Барои ба нақша гирифтани ва ба амал баровардани тадбирҳои хоҷагии кишлок системаи самарабахши идоракуни чорӣ карда шудааст. Система имкон медиҳад, ки пешрафтро дар муқоиса бо талаботҳои беҳтари пахта ва ҳадафҳои тақмили доимӣ тибқи меъёри 1.3 назорат кунад.

1.1.5

[SH - MF - LF] Истеҳсолкунанда ба ҳама қонунҳо ва қоидаҳои татбиқшаванда мувофиқат мекунад.

КРИТЕРИЯИ 1.2 - Истеҳсолкунанда системаи муассир ва мувофиқи идоракунии маълумотро барои қабули қарорҳои беҳтар истифода мебарад.

1.2.1

[SH - MF - LF] Маълумоти дақиқ ва мукаммали сатҳи деҳқон ҷамъоварӣ, санҷида ва гузориш дода мешавад, ки дар ҳуҷҷати "Талабот дар бораи маълумоти беҳтар дар бораи пахтакорӣ" нишон дода шудааст.

1.2.2

[SH - MF] Деҳқонон мувофиқи ҳуҷҷати "Талабот оид ба маълумот дар бораи пахтакорӣ беҳтар" сабти дақиқ, аз ҷумла воридот, натиҷаҳо ва таҷрибаҳои асосиро нигоҳ медоранд.

КТЕРИТЕРИЯИ 1.3 - Истеҳсолкунанда такмили доимиро дар самтҳои калидии марбут ба маҳаллӣ афзалият медиҳад.

1.3.1

[SH - MF (барои PU аз давраи дуҷуми иҷозатномадиҳӣ татбиқ мешавад)] Самтҳои мушаххаси такмили доимӣ ва ҳадафҳо ва муҳолилаҳои мувофиқи 3-сола муайян карда шудаанд. Афзалиятҳои такмили доимӣ дар асоси "Роҳнамои беҳтари пахта барои такмили пайваста" муқаррар карда шудаанд ва унсурҳои зеринро дар бар мегиранд:

- (i) Баррасии самтҳои афзалиятноки барои маҳал;
- (ii) Афзалиятҳои, ки аз мониторинг ва идоракунии маълумот ошкор шудаанд (дар Меъёрҳои 1.1. ва 1.2.);
- (iii) Афзалиятҳо ва талаботи хоҷагиҳои деҳқонӣ.

1.3.2

[SH - MF (барои PU аз давраи дуҷуми иҷозатномадиҳӣ татбиқ мешавад)] Самтҳои такмили доимии муайяншуда ва ҳадафҳо ва тадбирҳои дахлдор ба нақшаҳои фаъолият ва мониторинг дар 1.1.1 ва 1.1.2 пурра ворид карда шудаанд.

1.3.3

[LF] Ҳадафҳои мушаххаси устувори вобаста ба маҳаллӣ муайян карда шудаанд, ки ба такмили доимӣ тамаркуз мекунад. Чорабиниҳои оид ба ноил шудан ба ин мақсадҳо дар доираи системаи умумии идоракунии дар индикатори 1.1.4 амалӣ карда мешаванд ва пешравиҳои назорат карда мешаванд.

КРИТЕРИЯИ 1.4 – Истеҳсолкунанда як равиши муассир, мувофиқи маҳаллӣ ва ба ниёзмандии таҳкими иқтисодӣ ҳама кормандон, фермерон ва коргаронро истифода мебарад.

1.4.1

[SH - MF – LF (танҳо барои LF бо зиёда аз 15 коргар)]

Барномаи муассир барои таҳкими иқтисодӣ деҳқонону коргарони зан ва мард амалӣ карда мешавад, ки:

- (i) Таваҷҷӯҳ ба таҷрибаҳо ва инноватсияҳои маҳаллӣ мувофиқ;
- (ii) Бо машварат бо деҳқонон ва коргарони зан ва мард, инчунин доираҳои фикри мулоҳизаҳо аз тренингҳои қаблӣ огоҳ карда мешавад;
- (iii) Воситаю усулҳои самарабахш ва ба маҳалло мувофиқ кардашударо истифода мебарад.

1.4.2

[SH - MF - LF (танҳо барои LF бо зиёда аз 15 коргар)] Фаъолиятҳои баланд бардоштани иқтисодӣ барои ҳама деҳқонон ва коргароне, ки метавонанд манфиат гиранд фарогир ва баробар дастрас бошанд.

1.4.3

[SH - MF - LF (танҳо барои LF бо зиёда аз 15 коргар)] Деҳқонон ва коргарон аҳамият ва манфиатҳои масъалаҳо ва таҷрибаҳои асосиро, ки тавассути тренингиҳо ё дигар чорабиниҳои баланд бардоштани иқтидор мусоидат мекунад, дарк мекунад.

1.4.4

[SH - MF] Кормандони истеҳсолкунанда / провайдерҳои омӯзишии дорои донишҳои техникӣ ва малакаҳои функционалӣ барои амалӣ намудани фаъолиятҳои муассир ва мувофиқ оид ба рушди иқтидор мебошанд.

Система барои арзёбии фаъолият ва дастгирии рушди минбаъда вучуд дорад.

1.4.5

[LF] Идоракунии истеҳсолкунанда/фермер масъалаҳои устувории маҳаллиро дарк мекунад ва барои ҳалли беҳтари ин мушкилот маслиҳат ва маълумот меҷӯяд.

КРИТЕРИЯИ 1.5 – Истеҳсолкунанда иштироки бештар ва эътирофи занонро дастгирӣ мекунад.

1.5.1

[SH - MF - LF (танҳо барои LF бо зиёда аз 10 зан коргар)] Як шахс ё гурӯҳи ашхос (минбаъд "пешбари гендерӣ" номида мешавад) барои дастгирии иштироки бештар ва эътирофи занон таъин карда шудаанд. Вазифаҳои асосӣ иборатанд аз:

- (i) Машварат бо занҳои фермер ва коргар ва ҷомеа барои муайян кардани мушкилот ва имкониятҳои гендерии маҳаллӣ;
- (ii) Баланд бардоштани сатҳи огоҳии роҳбарият, деҳқонон ва коргарон оид ба масъалаҳои мушаххаси гендерӣ;
- (iii) Таҳияи тавсияҳо оид ба чораҳои беҳтар;
- (iv) Кор бо Идораи истеҳсолкунандагон барои ҳамгироӣ кардани амалҳои беҳбудӣ гендерӣ дар нақшаҳои фаъолият ва мониторинг.

1.5.2

[SH - MF - LF (танҳо барои КФ бо зиёда аз 10 зани коргар)] Дар асоси тавсияҳои роҳбари гендерӣ, тадбирҳо ва вазифаҳои аввалиндараҷа оид ба ҳалли масъалаҳои марбут ба гендерӣ, ки дар маҳал муайян карда мешаванд, амалӣ карда мешаванд.

КРИТЕРИЯИ 1.6 - Истеҳсолкунанда барои ҳалли масъалаҳои устувории минтақавӣ ба амалиёти муштарак машғул аст.

1.6.1

[SH - MF - LF] Истеҳсолкунанда ҳамкориро бо дигар ҷонибҳои манфиатдор (берун аз ҳудуди хоҷагиҳои деҳқонӣ ё воҳиди истеҳсолкунанда) дар самти масъалаҳои устувории минтақавӣ нишон медиҳад.

КРИТЕРИЯИ 1.7 - Истеҳсолкунанда зарурати амали таъхирнопазирро баррасӣ мекунад ва чораҳои коҳиш додани тағирёбии иқлимро амалӣ мекунад.

1.7.1

[SH - MF - LF] Истеҳсолкунанда огоҳ аст:

- (i) Таъсири иқлими маҳаллӣ ва чӣ гуна онҳо ба фаъолияти кишоварзӣ ва воситаҳои зиндагӣ таъсир мерасонанд;
- (ii) Тадбирҳои мутобиқшавӣ ва коҳиш додани таъсири тағйирёбии иқлим, ки ба маҳал мувофиқанд.

1.7.2

[SH - MF - LF] Тадбирҳои вобаста ба мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим ба фаъолият ва мониторинги банақшагири ва амалӣ ворид карда шудаанд.

1.7.3

[SH - MF - LF] Тадбирҳои барои коҳиш додани тағйирёбии иқлим аз ҷиҳати маҳаллӣ мувофиқ ва имконпазир ба фаъолият ва мониторинги банақшагири ва татбиқи он ворид карда шудаанд.

Принсипи 2: Захираҳои табиӣ

КТЕРИТЕРИЯИ 2.1 - Деҳқонон арзиши захираҳои табииро дарк мекунанд ва чӣ гуна онҳоро ҳифз кардан лозим аст.

2.1.1

[SH - MF - LF] Деҳқонон инҳоро мефаҳманд:

- (i) Аҳамияти захираҳои табиӣ (ҳок, об ва гуногунии биологӣ) барои хоҷагиҳо ва ҷомаҳои онҳо;
- (ii) Фаъолияти онҳо ба саломатии хок, об ва гуногунии биологӣ чӣ гуна таъсир мерасонад ва чӣ гуна онҳо бо ҳамдигар робита доранд;
- (iii) Фаъолиятҳои, ки онҳо метавонанд барои ҳифз ва беҳтар кардани захираҳои табиӣ хоҷагиҳои худ анҷом диҳанд;

КТЕРИТЕРИЯИ 2.2 - Саломатии хок тавассути таҷрибаҳои кишоварзӣ, ки хосиятҳои физикӣ, химиявӣ ва биологии онро нигоҳ доштан ё такмил медиҳанд, беҳтар карда мешавад.

2.2.1

[SH - MF - LF] Таҷрибаҳои мувофиқи маҳаллӣ, ки гуногунии зироатҳоро ба ҳадди аксар мерасонанд, татбиқ карда мешаванд.

2.2.2

[SH - MF - LF] Таҷрибаҳои марбут ба кишоварзӣ, ки ҳадди аксар сарпӯши хокро таъмин мекунанд, татбиқ карда мешаванд.

2.2.3

[SH - MF - LF] Таҷрибаҳои марбут ба кишоварзӣ барои кам кардани вайроншавии хок амалӣ карда мешаванд.

2.2.4

[SH - MF - LF] Истифодаи оптималии нуриҳои минералӣ ба ҳадди аксар расонидани фоида ва кам кардани таъсири манфӣ бо дарназардошт ва интиҳоби:

- (i) Манбаи дурусти маводи ғизоӣ (дар асоси эҳтиёҷоти хок ва растанӣ);
- (ii) Сатҳи дуруст;
- (iii) Вақти дуруст;
- (iv) Ҷои дурусти дархост.

2.2.5

[SH - MF - LF] Барои бо мурури замон кам кардани нуриҳои синтетикӣ чораҳо дида мешаванд.

КРИТЕРИЯИ 2.3 - Сифат ва дастрасии об тавассути амалияҳои, ки истеҳсоли зироатҳоро афзоиш медиҳанд ва партовҳо, эрозия ва шӯршавиро кам мекунанд, оптимизатсия карда мешавад.

2.3.1

[SH - MF - LF (танҳо хоҷагиҳои обёришаванда)] Тарзу усулҳои обёрӣ, технология ва муҳлатҳои обёрӣ барои баланд бардоштани самаранокии обёрӣ ва баланд бардоштани ҳосилнокии об ба нақша гирифта ва ҷорӣ карда мешаванд.

2.3.2

[SH - MF - LF (танҳо хоҷагиҳои лалмӣ)] Амалияҳо барои идоракунии самаранокии мавҷудият ва тақсимоти боришоти тағйирёбанда амалӣ карда мешаванд .

КРИТЕРИЯИ 2.4 - Гуногунии биологӣ ва муҳити зисти табиӣ дар хоҷагӣ ва атрофи он ҳифз ва такмил дода мешаванд.

2.4.1

[SH - MF - LF] Барои ҳифзи маҷрои об ва заминҳои ботлоқзор (масалан, истифодаи минтақаҳои буферӣ, обҳои алафзор, дуруст нигоҳ доштан ва истифодаи нуриҳои минералӣ ва кимиёвӣ) чораҳо андешида мешаванд.

2.4.2

[SH - MF - LF] Ҷойҳои зисти табиӣ ва гуногунии биологӣ ҳифз карда мешаванд ва барои баланд бардоштани онҳо бо мурури замон чораҳо андешида мешаванд.

2.4.3

[SH - MF - LF] Майдонҳои харобшуда муайян карда шуда, барои бо мурури замон барқарор намудани онҳо чораҳо дида мешаванд.

КРИТЕРИЯИ 2.5 - Экосистемаҳои табиӣ ва НСҶ ҳифз, нигоҳдорӣ ва такмил дода мешаванд.

2.5.1

[SH - MF - LF] Дар сурати ҳар гуна табдилдиҳии пешниҳодшуда аз заминҳои ғайрикишоварзӣ ба заминҳои кишоварзӣ, “Арзёбии беҳтари хатари табдили замини пахта” бояд анҷом дода шавад. Тадбирҳои дахлдор ба фаъолият ва фаъолияти назорат дар Р1 пурра дохил карда шудаанд.

2.5.2

[SH - MF - LF] Истеҳсолкунанда кафолат медиҳад, ки ягон экосистемаҳои табиӣ то 1 январи соли 2020 ё баъд аз он ба кишоварзӣ табдил дода нашудаанд.

Принципи 3: Муҳофизати зироат

КРИТЕРИЯИ 3.1 - Истеҳсолкунанда кафолат медиҳад, ки Муборизаи интегратсионӣ ба ҳашароти зараррасон қисми ҷудонашавандаи идоракунии истеҳсолкунандагон ва амалияҳо мебошад.

3.1.1

[SH - MF] Стратегияи идоракунии интегратсионӣ ба ҳашароти зараррасон (IPM) таҳия ва амалӣ карда мешавад, ки нишондиҳандаҳои 3.1.2-3.1.7-ро дар бар мегирад ва роҳи такмили пайвастаи фаҳмиш ва амалияи IPM бо мурури замонро дар бар мегирад. Стратегия нақшаҳои фаъолият ва мониторингро дар доираи P1 огоҳ мекунад.

3.1.2

[SH - MF] Деҳқонон аз фишори ҳашароти зараррасони маҳаллӣ ва душманони асосии табиии онҳо огоҳанд ва метавонанд усулҳои марбут ба мубориза бо ҳашароти зараррасон ва бемориҳоро шарҳ диҳанд, ки зарар ба одамон ва муҳити зистро кам мекунанд.

3.1.3

[SH - MF] Усулҳои татбиқ карда мешаванд, ки ба руëndани хосили солим, роҳ надодан ба зиёд шудани популяцияи ҳашароти зараррасон ва касалиҳо ва нигоҳ доштан ва зиёд кардани популятсияи организмҳои фойданок мусоидат мекунанд.

3.1.4

[SH - MF] Дар доираи нақшаи IPM ба навъҳои мувофиқи тухмӣ, дар асоси ба назар гирифтани мутобиқати маҳаллӣ ва муқовимат ба ҳашароти зараррасон афзалият дода мешавад.

3.1.5

[SH - MF] Мониторинги мунтазами вазъи саломатии зироатҳо ва сатҳи ҳашароти зараррасон ва фойданок гузаронида мешавад; асбобҳои мушоҳидаи саҳро ва қабули қарорҳо барои муайян кардани кай ва чӣ тавр ба муқобили ҳашароти зараррасон истифода бурда мешаванд.

3.1.6

[SH - MF] Усулҳои биологӣ, физикӣ, фарҳангӣ ва дигар усулҳои ғайрихимиявӣ ҳамчун мубориза бар зидди ҳашароти зараррасон афзалият доранд.

3.1.7

[SH - MF] Пестисидҳо танҳо дар сурати расидан ба ҳадди муайяни сатҳи ҳашароти зараррасон истифода мешаванд. Агар пестисидҳо истифода шаванд:

- (i) Компонентҳои фаъоли захролудашон паст афзалият дода мешаванд;
- (ii) Онҳо тавре истифода мешаванд, ки муқовиматро коҳиш диҳанд.

3.1.8

[LF] Стратегияи ҳамгиросудайи мубориза бо ҳашароти зараррасон амалӣ карда мешавад, ки:

- (i) афзоиши популятсия ва касалиҳои зараррасонро пешгирӣ мекунад ва организмҳои фойданокро нигоҳ медорад;
- (ii) Мониторинги мунтазами саломатии зироатҳо, ҳашароти зараррасон, бемориҳо ва организмҳои фойданокро дар бар мегирад;
- (iii) Ба мудохилаҳои гайрикимиёвӣ афзалият медиҳад;

- (iv) Боварӣ ҳосил кунед, ки маводи кимиёвӣ танҳо ҳангоми расидан ба ҳадди муқарраршуда истифода мешаванд.
- (v) Ба ҷузъҳои фаъоли кам захролуд афзалият медиҳад ва муқовиматро дар сурати истифода шудани кимиёвӣ идора мекунад.

КРИТЕРИЯИ 3.2 - Пеститсидҳои истифодашуда ба қайд гирифта шудаанд ва ба таври мувофиқ тамғагузорӣ карда мешаванд.

3.2.1

[SH - MF - LF] Ҳама пеститсидҳои истифодашуда дар сатҳи милли барои истифода дар пахта ба қайд гирифта шудаанд.

Эзоҳ: Ба монанди дастурҳо ва меъёрҳои ҷорӣ, ин нишондиҳанда инчунин ба пешгирии истифодаи омехтаҳои пестисидҳо ё "коктейлҳо" нигаронида шудааст - ин дар матн дар нашрҳои оянда равшан карда мешавад.

3.2.2

[SH - MF - LF] Ҳама пеститсидҳои истифодашаванда ба таври дуруст ҳадди аққал бо як забони расмӣ милли ё расмӣ минтақавӣ амалкунанда ё де-юре нишонгузорӣ карда мешаванд.

3.2.3

[SH - MF - LF] Сабти ҳама моддаҳои табиӣ аз ҷониби Истеҳсолкунанда истифодашаванда нигоҳ дошта мешавад ва на камтар аз як сол нав карда мешавад.

КРИТЕРИЯИ 3.3 - Истеҳсолкунанда ӯҳдадор мешавад, ки истифодаи пеститсидҳои хеле хатарнокро ба ҳадди ақал расонад.

3.3.1

[SH - MF - LF] Пеститсидҳо истифода намешаванд, агар онҳо ба яке аз санадҳои байналмилалӣ ё ҷоидаҳои зерин дохил карда шаванд:

- (i) Замимаи А ва В Конвенсияи Стокгоlm;
- (ii) Замимаҳои Протоколи Монреал;
- (iii) Замимаи III Конвенсияи Роттердам;
- (iv) Дар категорияи 1-и Системаи ҳамоҳангшудаи тасниф ва тамғагузори моддаҳои кимиёвӣ (GHS) номбар шудааст; Ia таснифи Ташкилоти Умумиҷаҳонии Тандурустӣ (ТУТ).

3.3.2

[SH - MF - LF] Агар пеститсидҳои мамнӯъ (мувофиқи 3.3.1) ҳанӯз алтернативаҳои қобили ҳаёт надошта бошанд, истифодаи истисноии мӯҳлатнок метавонад аз ҷониби Better Cotton тавассути раванди муқарраршудаи истифодаи истисноӣ иҷозат дода шавад. Агар пеститсидҳо пас аз тасдиқ тавассути раванди истифодаи истисноӣ истифода шаванд, ҳама шартҳои дар он зикршуда бояд ба таври қатъӣ риоя карда шаванд ва бар зидди онҳо гузориш дода шаванд.

3.3.3

[SH - MF - LF] То соли 2024, Истеҳсолкунанда пеститсидҳои дар категорияи 2-и Системаи Ҷамоҳангшудаи тасниф ва тамғагузори моддаҳои кимиёвӣ (GHS) номбаршударо тадриҷан аз байн бурд; Ib таснифи Ташкилоти Умумиҷаҳонии Тандурустӣ (ТУТ).

Эзоҳ: Ин пеститсидҳо то он даме, ки Принципҳо ва Меъёрҳои ислоҳшуда дар мавсими 2024-2025 эътибор пайдо мекунад, манъ карда мешаванд.

3.3.4

[SH - MF - LF] Нақша барои марҳила ба марҳила аз байн бурдани пеститсидҳо, ки ҳамчун моддаҳои канцерогенӣ, мутагенӣ ё репротоксикӣ (CMR) мувофиқи Категорияҳои Ia ва Ib Системаи Ҷамоҳангсозии Тасниф ва Тамғагузори Моҳҳои Химиявӣ (GHS) то соли 2028 муайян карда шудаанд, амалӣ карда мешавад.

КРИТЕРИЯИ 3.4 - Хатарҳои экологии пеститсидҳои хеле хатарнок арзёбӣ ва коҳиш дода мешаванд.

3.4.1

[SH - MF - LF] Барои пеститсидҳои маъмулан истифодашаванда бо хатарҳои экологӣ, ки дар 3.3.1-3.3.3 фаро гирифта нашудаанд, мувофиқи ҳуҷҷати Better Cotton Guidance равиши кам кардани хатар амалӣ карда мешавад.

КРИТЕРИЯИ 3.5 - Пестисидҳо бехатар коркард ва нигоҳ дошта мешаванд.

3.5.1

[SH - MF - LF] Кафолат дода мешавад, ки ҳар як шахсе, ки пеститсидҳоро тайёр ва истифода мебарад, инҳоянд:

- (i) солим;
- (ii) малака ва омӯзонида дар татбиқи пеститсидҳо;
- (iii) 18 ё калонтар;
- (iv) Ҷомиладор ё ҷамширагӣ нест.

3.5.2

[MF - LF] Пестисидҳо аз ҷониби шахсоне таҳия ва истифода мешаванд, ки таҷҳизоти дахлдори муҳофизати инфиродиро дуруст истифода мебаранд.

3.5.3

[SH] Таҷҳизоти ҳадди ақали муҳофизати инфиродӣ ҳангоми тайёр кардан ва истифода бурдани пестисидҳо, ки муҳофизати қисмҳои зерини баданро аз ҷабби пӯст, хӯрдан ва нафаскашӣ дар бар мегирад, истифода мебаранд:

- (i) Рӯй ва роҳҳои нафас: чашмҳо, канали гӯш, бинӣ, пӯсти сар;
- (ii) Дастҳо: дастҳо, бозуҳо, кафҳо, пойҳо, пойҳо;
- (iii) Шикам ва минтақаи таносул.

3.5.4

[SH] Барои зиёд кардани шумораи деҳқононе, ки таҷҳизоти муҳофизати шахсии мувофиқро қабул мекунад, чораҳо андешида мешаванд.

3.5.5

[MF - LF] Дар ферма барои нигоҳ доштан, омехта кардан ва коркарди пестисидҳо, барои тоза кардани зарфҳои пестисидҳо ва таҷҳизоти пошидан бояд майдонҳои алоҳида мавҷуд бошанд. Майдонҳо бояд ба қонунгузори дахлдор оид ба нигоҳдори пестисидҳо пурра мувофиқат кунанд. Дар дохили ин минтақаҳо, тамоми об ва об бояд пурра гирифта шаванд, то хатари олудашавӣ нашошта бошад.

3.5.6

[LF] Истеҳсолкунандагон

- (i) Зарфҳои пестисидҳоро вобаста ба намуди контейнер, андоза ва компонентҳои фаъл дуруст партоянд;
- (ii) Дар барномаҳои коркарди такрорӣ иштирок кунед ва/ё ба таъминкунанда баргардед, агар имкониятҳои мувофиқ вучуд дошта бошанд.

3.5.7

[SH] Дехконон усулҳои мувофиқ ва беҳавфи дорупоширо медонанд ва ба кор мебаранд.

3.5.8

[MF - LF] Истифодаи пестисидҳо таъсири манфиро тавассути таъмин намудани:

- (i) Талаботи тамғакоғазӣ риоя карда мешавад;
- (ii) Таҷҳизоти дахлдори татбиқшаванда дуруст истифода ва калибровка карда мешавад;
- (iii) Шароити обу ҳавои мувофиқ ба назар гирифта мешавад;
- (iv) Ифлосшавӣ (масалан, тавассути пошидани дорупошӣ) кам карда мешавад.

3.5.9

[MF - LF] Фосилаҳои маҳдуди воридшавӣ пас аз истифодаи пестисидҳо муқаррар ва татбиқ карда мешаванд.

Принсипи 4: Сифати нурихо

КРИТЕРИЯИ 4.1 - Таҷрибаҳои кишоварзӣ (пеш, дар вақти ҷамъоварӣ ва баъд аз ҷамъоварии ҳосил) кафолат медиҳанд, ки сифати нах ҳифз ва баланд бардошта шавад.

4.1.1

[SH - MF - LF] Барои баланд бардоштани эҳтимолияти истеҳсоли нахи баландсифат таҷрибаҳои хуби интихоби тухмӣ (ба қадри имкон), санаи кишт, суръати кишт, байни қаторҳо, нашъунамои зироатҳо ва мубориза бо алафҳои бегона татбиқ карда мешаванд.

4.1.2

[SH - MF - LF] Барои пешгирӣ кардани ифлосшавӣ таҷрибаҳои хуби ҷамъоварӣ, нигоҳдорӣ ва интиқол дар маҳалҳо амалӣ карда мешаванд.

4.1.3

[SH] Дар ҷое, ки полипропилен, полиэтилен ё дигар халтаҳои синтетикӣ истифода мешаванд, алтернативаҳо пешбарӣ карда мешаванд ва барои тадриҷан аз байн бурдани маводи синтетикӣ бо мурури замон чораҳо андешида мешаванд.

Принсипи 5: Кори шоиста

КТЕРИТЕРИЯИ 5.1 - Истеҳсолкунанда дорои системаи муассир барои муайян кардан ва ҳалли хатарҳо ва ҳодисаҳои нақзи ҳуқуқи меҳнат мебошад.

5.1.1

[SH - MF – LF (танҳо барои LF бо зиёда аз 15 коргар*)]
Система барои назорати мунтазами хатарҳо ва ҳодисаҳои нақзи ҳуқуқи меҳнат (аз ҷумла хатарҳои меҳнати маҷбурӣ ва кӯдакон, табъиз, зӯрварӣ ва таъқиб дар ҷои кор ва саломатӣ) мавҷуд аст. ва нигарониҳои бехатарӣ).

Шахсоне, ки барои системаи мониторинг масъуланд, ба таври возеҳ муайян карда шудаанд.

5.1.2

[SH - MF - LF (танҳо барои LF бо зиёда аз 15 коргар*)] Дар ҳолатҳое, ки хатарҳо ва ҳодисаҳо муайян карда мешаванд, барои бартараф кардани ин хатарҳо ва ҳодисаҳо ва пешгирии такрори онҳо чораҳои фаврӣ андешида мешаванд.

5.1.3

[MF - LF] Агар коргарон тавассути пудратчиёни зерпудратӣ ба кор ҷалб карда шаванд, деҳқонон масъулияти ирсол кардани талаботҳои тибқи меъёрҳои 5.2 – 5.10 ба зерпудратчиён ва таъмини мувофиқати коргарони онҳо ба ин талаботро доранд.

КРИТЕРИЯИ 5.2 - Деҳқонон ва коргарон ҳуқуқҳои меҳнатии худро дарк мекунанд.

5.2.1

[SH - MF - LF] Деҳқонони марду зан ва коргарон принципҳо ва ҳуқуқҳои асосии корро дарк мекунанд. Ба инҳо ҳуқуқҳо дар атрофи озодии иттиҳодияҳо ва гуфтушунидҳои дастаҷамъӣ, ба муҳити бехатар ва солими корӣ, инчунин ҳимоя аз табъиз, зӯрварӣ ва таъқиб дар ҷои кор, меҳнати маҷбурӣ ё ҳатмӣ ва меҳнати кӯдакон дохил мешаванд.

КТЕРИТЕРИЯИ 5.3 - Ҳуқуқҳои кӯдакон ва коргарони ҷавон ҳифз карда мешаванд.

5.3.1

[SH - MF - LF] Ҳеҷ як шахси зери синни 18-сола набояд ба корҳои хатарнок, яъне коре машғул шавад, ки аз рӯи табиат ё шароити иҷрои он ба саломатӣ, бехатарӣ ва ахлоқи одамон зарар мерасонад. синни то 18-сола.

5.3.2

[SH - MF - LF] Коргарони ҷавон (онҳое, ки аз синни ҳадди ақали шуғл то 18 сола) омӯзиш ва назорати мувофиқ мегиранд ва корҳои ба синну сол мувофиқ ва хатарнокро иҷро мекунанд.

5.3.3

[MF - LF] Синну соли коргарон барои он санчида мешавад, ки коргарони аз 15-сола (14 дар кишварҳои муайяншуда) ё аз синни ҳадди ақали шуғл, ки қонунгузори маҳалли муайян кардааст (кадоме аз он болотар аст) вучуд надошта бошад.

5.3.4

[SH - MF - LF] Кӯдакони на камтар аз 13-сола (12 дар кишварҳои муайяншуда) метавонанд танҳо корҳои сабукро иҷро кунанд, ба шарте ки:

- (i) Кор хавфнок нест ва ба саломатӣ ва рушди онҳо зарар надорад;
- (ii) Кор ба давомоти онҳо дар мактаб таъсир намерасонад ва дар мӯҳлатҳои мувофиқ пас аз дарс ё дар рӯзҳои таътил анҷом дода мешавад (на бештар аз 14 соат дар як ҳафта);
- (iii) Кор ба синну сол ва ҳолати ҷисмонии кудак мувофиқ буда, ба инкишофи иҷтимоӣ, ахлоқӣ ва ҷисмонии кудак ҳалал намерасонад.

КРИТЕРИЯИ 5.4 - Меҳнати маҷбурӣ ё ҳатмӣ, аз ҷумла меҳнати маҷбурӣ ё хариду фурӯши одамон вучуд надорад.

5.4.1

[SH - MF - LF] Коргарон шартҳо ва шартҳои корро пеш аз оғози кор (таваҷҷуҳ ба созишномаҳои шифоҳӣ ё хаттӣ) мефаҳманд ва озодона розӣ мешаванд; коргарон ба ҳар гуна тағйир додани шароит ва характери кор розӣ мешаванд.

5.4.2

[SH - MF - LF] Пардохт барои кор ё хароҷоти марбут ба он мустақиман ё бавосита (масалан, тавассути тарҳ кардани музди меҳнат ва имтиёзҳо) аз коргарон аз ҷониби корфармо ё дигар шахси сеюм ситонида намешавад.

5.4.3

[SH - MF - LF] Коргарон дар давоми тамоми давраи кор, аз қабул ва ба кор қабул кардан, ба ҷои кори бидуни зӯрварӣ ва таъқиб ҳуқуқ доранд.

5.4.4

[SH - MF - LF] Коргарон дар ягон лаҳзаи тамоми давраи кор, аз қабули кор то қатъ шудан ба таҳдид ё таҳдиди ҷазо (масалан, нигоҳ доштани маош ё ҳуҷҷатҳо) дучор намешаванд.

5.4.5

[SH - MF - LF] Коргарон набояд ба кор ҳамчун шартҳои иҷроӣ шартҳои қарз дар назди шахси сеюм ё корфармо вобаста бошанд.

КРИТЕРИЯИ 5.5 - Коргарон ба озодии иттиҳодияҳо ва шартномаҳои коллективӣ ҳуқуқ доранд.

5.5.1

[SH - MF - LF] Ҳама коргарон дар бораи ҳуқуқи онҳо барои таъсис ё шомил шудан ба ташкилоти коргарӣ ва ба таври дастаҷамъона гуфтушунид кардани шарту шароити кори худ (бе даҳлат ва таҳдиди корфармо) огоҳ карда мешаванд.

КТЕРИТЕРИЯИ 5.6 - Дар қабул ё муносибат бо коргарон табъиз вучуд надорад.

5.6.1

[SH - MF - LF] Дар амалияи меҳнатӣ, аз ҷумла дар музди кор, вазифаҳо, муносибат ё дастрасӣ ба имтиёзҳо табъиз вучуд надорад.

КТЕРИТЕРИЯИ 5.7 - Ба коргарон на камтар аз ҳадди ақали музди меҳнат пардохт карда мешавад.

5.7.1

[SH - MF - LF] Ба кормандон музди меҳнати ҳадди ақал ё зиёдтар пардохта мешавад (маъноӣ ҳадди ақали музди меҳнати қонунии миллӣ ё минтақавӣ ё музди меҳнати аз ҷониби дастаҷамъона мувофиқашуда барои кишоварзӣ истифода мешавад).

5.7.2

[SH - MF - LF] Меъёр ё музди коре, ки барои коргарон ҳадди ақал ҳадди ақали музди меҳнати миллӣ ё меъёри минтақавӣ (кадоме аз он зиёдтар аст) ба даст оранд, дар вақти муқаррарии корӣ ва дар шароити муқаррарии кор таъмин карда мешаванд.

КРИТЕРИЯИ 5.8 - Саломатӣ ва бехатарии коргарон ҳифз карда мешаванд.

5.8.1

[MF - LF] Кормандони марду зан метавонанд дар ҳолати зарурӣ ба ҳоҷатхона ва дастшӯйӣ дар наздикии мувофиқ ба ҷои кор дастрасӣ пайдо кунанд. Ҳоҷатхонаҳо бехатарӣ ва махфиятро таъмин мекунанд.

5.8.2

[SH] Тадбирҳои ба амал бароварда мешаванд, ки дастрасии коргаронро ба ҳоҷатхона ва дастшӯйӣ сол то сол беҳтар мекунанд.

- (i) Объектҳо бояд дар наздикии оқилона ба ҷои кор ҷойгир бошанд ва ҳангоми зарурат барои ҳама коргарон дастрас бошанд;
- (ii) Ҳоҷатхонаҳо бояд бехатарӣ ва махфиятро таъмин кунанд.

Шӯъбаи истеҳсоли ҳадди ақал як сол бояд дастрасиро ба ҳоҷатхона ва дастгоҳҳои дастшӯйӣ дар хоҷагиҳои МТ назорат кунад.

5.8.3

[SH - MF - LF] Коргарон танаффусҳои мунтазами истироҳатиро бо дастрасӣ ба соя ва оби ошомидани муқаррар кардаанд; барои пешгирии кардани фишори гармӣ ва сари вақт бартариф намудани хар гуна аломатҳои фишори гармии коргарон тадбирҳо андешида мешаванд.

5.8.4

[SH - MF - LF] Корҳои эҳтимолӣ ва хатарҳои саломатӣ ва бехатарӣ вобаста ба вазифа муайян карда шудаанд ва барои бартараф кардани онҳо чораҳо андешида мешаванд.

5.8.5

[MF - LF] Коргарон, фермерон ва ҳар касе, ки коргаронро назорат мекунад, дар бораи хатарҳои асосии саломатӣ ва бехатарӣ, ки ба нақши онҳо мувофиқанд ва чӣ гуна коҳиш додани ин хатарҳо барои худ ва/ё шахсоне, ки дар давоми рӯзи корӣ масъуланд, омӯзиш ва маълумот мегиранд.

КРИТЕРИЯИ 5.9 - Коргарон метавонанд ба таври бехатар нигарониҳоро ба миён гузоранд ва қурбониёни қонуншиканини меҳнат ба чораҳои таъбабатӣ дастрасӣ доранд.

5.9.1

[SH - MF] Коргарон каналҳои амн доранд, то нигарониҳо дар бораи нақзи ҳуқуқи меҳнат, аз ҷумла меҳнати кӯдакон ё меҳнати маҷбурӣ, таъбиз, зӯроварӣ ва таъқиб дар ҷои кор, шароити ғайристандартӣ ё таҷрибаҳои сӯиистифодаи ҷалбкуниро баррасӣ кунанд ва ба онҳо расидагӣ кунанд. Ин механизмҳо бояд:

- (i) Механизмҳои мавҷуда, эътимодбахши шикоят ё системаҳои дигаре, ки онҳо вучуд доранд, истифода баред;
- (ii) Ба ҳамаи коргарон дастрас бошад.

5.9.2

[SH - MF] Дар ҳолатҳои, ки вайронкунии ҳуқуқҳои меҳнатӣ, аз ҷумла меҳнати кӯдакон ё меҳнати маҷбурӣ, таъбиз, зӯроварӣ ва таъқиб дар ҷои кор, шароити ғайристандартӣ ё амалияи сӯиистифодаи ҷалбкунӣ, ҷабрдидагон ба ҳимоя ва ислоҳот дастрасӣ доранд. Дар давоми тамоми раванд махфият ва амнияти қурбониён ҳифз карда мешавад.

5.9.3

[LF] Коргарон ба хати боварӣ оид ба шикоятҳо ё дигар механизми шикоятҳо дастрасӣ доранд; ҳама гуна қурбониёни поймолкунии ҳуқуқи меҳнат метавонанд ба дастгирӣ ва ҳимоя дастрасӣ пайдо кунанд.

КРИТЕРИЯИ 5.10 - Коргарон шартномаҳо ва интизориҳои возеҳ доранд.

5.10.1

[MF - LF] Шартномаҳои хаттӣ, ки аз ҷониби корманд ва корфармо имзо шудаанд, барои ҳамаи коргарон (хоҳ доимӣ, мавсимӣ ё муваққатӣ) амал мекунад. Коргарон хангоми имзо кардан нусхаи шартнома мегиранд.

Принципи 6: Воситаҳои зиндагӣ

КТЕРИТЕРИЯИ 6.1 - Масъалаҳои асосии таъмини рӯзгори деҳқонон, инчунин имкониятҳои ҳалли онҳо муайян ва амалӣ карда мешаванд.

6.1.1

[SH - MF] Менечери воҳиди истеҳсолӣ ва кормандони саҳрой бо хоҷагиҳои деҳқонӣ (аз ҷумла ҳамаи аъзоёни оила) ва дигар ҷонибҳои манфиатдори сатҳи ҷамоатҳо машварат ва муколамаро барои арзёбии масъалаҳои асосии зиндагӣ ва муайян кардани имкониятҳо барои беҳбудиро ҷалб мекунад.

6.1.2

[SH - MF] Дар асоси 6.1.1, фаъолиятҳо ё муҳолиҳои мушаххас амалӣ карда мешаванд, ки бо мурури замон беҳбудиро нисбат ба минтақаҳои мавриди ҳадаф барои воситаҳои зиндагӣ таъмин мекунад.

КТЕРИТЕРИЯИ 6.2 - Афзоиши манфиатҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ тавассути ташкил ва амалиёти муштарак.

6.2.1

[SH] Дар он ҷое, ки эҳтиёҷот ва талабот ва инчунин имкониятҳои маҳаллӣ вучуд доранд, Истеҳсолкунанда ба деҳқонон кӯмак мекунад, ки дар гурӯҳҳо барои манфиатҳои беҳтари иҷтимоӣ ва/ё иқтисодӣ ташкил шаванд. Инҳо метавонанд дар бар гиранд:

- (i) Беҳтар намудани дастрасӣ ба захираҳо ва бозорҳо;
- (ii) дастрасии беҳтар ба дониш ва иттилоот;
- (iii) такмили ҷалб ва овози дастаҷамъӣ.